List 4. **NOVICE** Tečaj L.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 22. januvarija 1892.

Politiški oddelek.

Slovensko uradovanje.

Na Kranjskem je slovensko uradovanje se že precej razširilo, od kar vlada Taaffe, tako da v tem oziru nemamo se posebno pritoževati. Marsikaj seveda bi še bilo želeti, ali to mislimo, da pride polagoma, to seveda le, če od zgoraj ne potegne neugodna sapa. Slabši so v tem oziru Slovenci v drugih pokrajinah, po Štajarskem, Koroškem in Primorskem. Vlada sicer ne odreka pravice do slovenskega uradovanja Slovencem v teh pokrajinah, tudi za te pokrajine je že izdala jezikovne ukaze. Izgovarja se pa, da slovensko uradovanje ni mogoče, ker nima slovenskih uradnikov.

Ta okoliščina bi seveda vlado nekoliko opravičevala. Brez slovenskih uradnikov seveda nobena vlada, tudi nam najbolj naklonjena, nam ne more dati slovenskega uradovanja. Naj član XIX. še tako zapoveduje narodno jednakopravnost, če pa ni zato sposobnih organov, ni je moč izvesti. Grof Taaffe je britko tožil slovenski deputaciji s Koroškega, da mu manjka zlasti slovenskih političnih uradnikov, da bi prav rad nastavil za slovenske Korošče samo slovenščine vešče okrajne glavarje, pa jih ne more dobiti.

Stvar pa ima tudi drugo stran. Ta izgovor bi bil le veljaven, ko bi grof Taaffe bil še le nedavno prevzel vladanje. Ker pa vlada že dolgih dvanajst let, se pa moramo vsekako vprašati, kaj je pa storil, da dobi slovenske uradnike. Jeli vlada zares storila v tem oziru vso svojo dolžnost? Odločno mi moramo odgovoriti, da ne. Zaradi tega, pa moramo sedaj reči, da največ vlado zadeva krivda, če se slovensko uradovanje izvesti ne da. Ves čas jej je manjkalo dobre volje. Grofu Taaffeju se je le predobro videlo, da bi rad nadaljeval ponemčevanje prejšnjih vlad, samo malo bolj prikrito. Tako se je vsaka naredba v prid slovenskega jezika izdala še le na priganjanje slovenskih poslancev, dočim bi po našim mnenju vlada, katera si je narodno jednakopravnost in pomirjenje narodov postavila na svojo zastavo, se bila morala iz lastne inicijative lotiti stvari. Uradniki bi tudi z večjo gorečnostjo izvajali njene ukaze, ko bi videli, da imajo na Dunaju resno voljo, vresničiti narodno jednakopravnost. Načelniki deželnih vlad bi tudi ne bili delali nikakih ovir, ko bi bili videli, da na Dunaju v tem oziru se ne šalijo, temveč bi jih zamenili z drugimi možmi, če ne bodo izvajali danih ukazov.

Brez slovenskih šol ni slovenskih uradnikov, to bi morala vedeti vlada, ali če ni vedela, so jo pa že naši poslanci na to opomnili, zahtevajoč slovenske paralelke na gimnazijah v Celovcu, Celju, Gorici in Trstu, in pa obligatni pouk slovenščine na realki v Ljubljani, in pa slovensko predavanje nekaterih predmetov na graškem vseučilišču. Vlada se pa na te naše želje ni ozirala in torej ni čuda, če slovenščine veščih uradnikov primanjkuje. Naučni minister se je vedno izgovarjal, da s slovenskimi paralelkami ni še dovolj skušenj. Bil je vedno le zato v skrbeh, da se učenci dovolj priuče nemščini. Ko bi bila vlada le polovico toliko skrbi za slovenščino pokazala, kakor jo je za nemščino, bi se danes grofu Taaffeju ne bilo treba pritoževati, da nima slovenskih uradnikov. Sedaj, ko bi že davno morali imeti slovenske uradnike, se pa še moramo boriti za domače ljudske šole v mnogih pokrajinah.

Najhujši boj za ljudske šole je na Koroškem. Posebno učitelji agitujejo proti slovenskim ljudskim šolam, ker niso slovenščine vešči. Učiteljišče v Celovcu je tako vrejeno, da se ne morejo naučiti kandidatje slovenščine. Skoro dozdeva se nam, da vlada baš zaradi tega ne preustroji primerno tega učiteljišča, da bi s tem preprečila slovenske ljudske šole. Seveda, če se bodoči uradnik za Slovence od ljudske do visoke šole izobražuje le v blaženi nemščini, potem se pač ni čuditi, da ni zmožen slovenskega uradovanja.

Pa vlada ni le skoro ničesar storila za slovenske šole, temveč je še odpravila gimnazijo v Kranju. Iz te gimnazije prihajali so na ljubljansko višjo gimnazijo gotovo samo slovenščine vešči učenci. Če je torej vlada imela

resno voljo vvesti slovensko uradovanje, ne bi bila imela odpraviti tega zavoda, temveč bila bi ga morala le razširiti v popolno gimnazijo. Res bi bili gorenjski kmetski sinovi zastavili marsikateremu nemškemu grofu ali baronu prostor, ki se je vsel sedaj v kakem našem uradu, ali to bi bilo v interesu stvari, v interesu izvršitve ustave. Vladi mora biti v prvi vrsti na tem ležeče, da se ustava izvršuje, ne pa na tem, da se preskrbe nemški plemiči. Mi nismo tako nestrpljivi, da bi trdili, da se ne sme noben Nemec nastaviti v naši domovini, ali to pa smemo zahtevati, da vsakdo, ki išče službo na Slovenskem, dokaže znanje slovenščine s takimi spričevali, da o njegovi jezikovni sposobnosti ni nobene dvojbe, naj bode že potem navadni plebejec, baron, grof ali pa celo knez. Od te svoje zahteve ne smemo odstopiti ne za las. Utemeljeno je to v naši ustavi, na katero je prisegel tudi Taaffe in vsi drugi ministri.

Ko se je vvel dualizem, je vlada na Ogrskem odločila uradnikom čas, do katerega se imajo naučiti madjarščine, in skoro nobenega uradnika ni bilo, da bi se je ne bil naučil. Ravno tako bi tudi vlada pri nas na Slovenskem uradnike bila lahko prisilila, da se nauče slovenščine. Če že ni hotela dati podobnega ukaza, kakor ga je madjarska, naj bi vsaj se ravnala po vzgledu vojaških oblastev, ki zahtevajo od vsakega častnika, da se v treh letih nauči jezika polka, pri katerim služi, če ne ga izključijo od avanzovanja. Ko bi bila vlada kaj tacega zagrozila uradnikom na Slovenskem, bi gotovo danes že bilo malo uradnikov pri nas, ki bi gladko ne govorili slovenščine. Vsak tudi najbolj zagrizen pristaš nemške stranke bi bil naučil se našega jezika. To bi pa bilo imelo še celo drugo posledico. Uradniki, ki bi slovenščine bili vešči, bi ne bili več Slovencem tako nasprotni, ne služili bi več nemški liberalni stranki za agitatorje. Saj jih je le malo mej njimi, ki bi iz čiste ljubezni do nemštva ali pa iz prepričanja, da je nemško gospodstvo zares v prid naši državi, nam nasprotavali, temveč največ le zaradi tega, ker mislijo, da z agitacijami za nemštvo se celo prikupijo svojim načelnikom, ali pa nasprotujejo razvoju slovenstva, da bi se jim ne bilo treba učiti slovenščine.

Pri oddajanju adjutov konceptnim praktikantom pri političnih uradih se tudi ne ozira na slovenske prosilce. Če je treba slovenskih uradnikov, bi se na slovenščine zmožne prosilce moralo posebno ozirati, da jih pridrže v politični službi in ne odženo. Povsod bi morali oni imeti prednost, ki znajo več v Avstriji navadnih jezikov, kajti le tako je mogoče, da član XIX. kedaj postane kri in meso. Ker je vlada imela dovolj časa, da bi preskrbela slovenskih uradnikov, pa ni skoro ničesar storila v tem oziru, morajo naši narodni zastopniki z vso odločnostjo zahtevati slovensko uradovanje. Če vlada še pride s takimi izgovori, naj se jej naravnost pove, če slovenskih uradnikov ni, jih ni le zaradi tega, ker jej je manjkalo dobre volje zanje poskrbeti. Krivda za to tudi ne zadeva le deželnih vlad, temveč pred vsem osrednjo vlado na Dunaji. Namestnika v Gradcu in Trstu, deželni predsedništvi v Celovcu in Ljubljani delajo itak le po željah in navodilih dunajske vlade. Mi sicer ne pripadamo k skrajni stranki, ali če pa po dvanajstletnim vladanju se Taaffe izgovarja, da nima slovenskih uradnikov in če vidimo, da jih le zato nima, ker jih imeti neče, pa tudi nam mora zavreti kri. Mi smo vedno zagovarjali Taaffejevo vlado, ali če tako dalje pojde, bi tudi mi utegnili se vprašati, je li sploh umestno, da še to vlado podpiramo, ko bi morda Chlumecky nazadnje tudi toliko, če ne še več dovolil, nego Taaffe, kadar bi nas potreboval.

Politični pregled.

Državni zbor. V seji dne 13. t. m. nadaljevala se je razprava o trgovinskih pogodbah. Najprvo vložile so se od strani slovenskih poslancev tri peticije proti pogodbi z Italijo, na to pa je govoril proti trgovinskim pogodbam posl. Dipauli, ki se posebno protivi trgovinski pogodbi z Italijo ter pravi, da bo ista naše vinorejce onesrečila. Tudi poslanec Gasser je proti pogodbi z Italijo, mladočeški poslanec Adamek pa je proti vsem pogodbam ter poudarja, da bo Avstrija, ako se pogodba z Nemčijo sklene, postala od iste tudi trgovinsko odvisna. Posl. Gomperz je za pogodbe in pravi, da so v splošnem ugodne za državo. Poslanec grof Terlago je mnenja Dipaulijevega, posl. grof Coronini pa v nasprotju s poslanci jugoavstrijskih kronovin edini prav toplo zagovarja trgovinsko pogodbo glede vinske carine z Italijo ter celo pravi, da bo imela ta ugodne posledice za goriško vinorejo.

V seji dne 14. t. m. vložili so jugoslovanski poslanci zopet več peticij Primorcev in Dalmatincev proti pogodbi z Italijo, na to pa je naš posl. Robič govoril proti pogodbam v smislu Klaičevih in Dipaulijevih razmotravanj ter se je izjavil, da ni zadovoljen s Šukljejevimi tolažili glede vinske carine z Italijo in je odločno proti mnenju grofa Coroninija. Poslanec Stalitz je za pogodbe, ker bodo Trstu morda koristile. Poljedelski minister Falkenhayn pa prime grofa Coroninija, ker se je ta izrazil, da je nepatrijotično delovati proti pogodbi z Italijo in pravi, da se njemu ta pogodba sicer ne zdi škodljiva, vender pa je preverjen, da vsak, kdor dela zoper njo, dela to le iz prepričanja; tudi napade na vlado, s katerimi je Coronini vlado sumničil, da premalo stori za vinorejo, minister odločno zavrača. Protisemit posl. Gessmann je proti pogodbam, poslanec Neuber pa govori za nje. Mladočeški poslanec Vašaty razmotrava trgovinske pogodbe s politiškega stališča in bije kakor po navadi po trocarski zvezi.

V seji dne 15. t. m. izročé najprvo poslanci Spinčić, Laginja in Perić zopet več peticij proti pogodbi z Italijo potem pa je govoril Poljak Kozlowski za pogodbe in pobijal posebno izjave poslanca Vašatyja in Kramaŕa. Poslanec princ Liechtenstein razmotrava trgovinske pogodbe s splošnega stališča in se izreče v imenu svojih sodrugov proti njim. Posl. Fournier zavrača Liechtensteina in Mladočehe ter se izreče za pogodbe. Dalmatinski poslanec Bulat pravi, da bo trgovinska pogodba z Italijo tudi za naše parobrodstvo in ribarstvo škodljiva in razmotrava tudi nevarnost, ki preti naši vinoreji zaradi vinske carine z Italijo. Posl. Rosenstock je za pogodbe; tirolski posl. baron Malfatti pravi, da bo pogodba z Italijo v pogubo tirolski vinoreji in sviloreji in zavrača grofa Frana Coroninija. Bareuther zagovarja posebno pogodbo z Nemčijo, mladočeški poslanec Krumbholz pa se v svojem češkem govoru izjavlja proti pogodbam in vidi v novih pogodbah gospodarski poraz države.

V seji dne 16. t. m, je prvi govoril poljski poslanec Szepanowski za pogodbe in poudarjal njih dober vpliv na

industrijo in kmetijstvo. Nato govoril je trgovinski minister Bacquehem zagovarjajoč trgovinske pogodbe, razmotraval vse protigovore poslancev, pojasnjeval avstrijsko stališče glede vinske carine z Italijo rekoč, da se ni bati italijanskih vin, ker ta niso tako cena, kakor se je govorilo. Dalje zavrača princa Liechtensteina in pravi, da so trgovinske pogodbe ravno za dunajske obrtnike jako ugodne in slednjič poudarja, da so trgovinske pogodbe političnega pomena in da se bo ž njimi zajamčil mir. Za ministrom govoril je istrski poslan. dr. Laginja, ki je rekel, da je iz političnih in narodno-gospodarskih ozirov proti pogodbam. Posebno protivi se pogodbi z Italijo. Tudi zavrača Šukljeja, kako se je upal v imenu Slovencev govoriti, ko vender ve, da ni v to od vseh zastopnikov slovenskih dobil pooblastila. Posl. Exner je za pogodbe in zavrača princa Liechtensteina, mladočeški poslanec pa govori odločno proti pogodbam in se boji, da ne bi bile trgovske pogodbe za Avstrijo narodno-gospodarski pogin.

Trgovinske pogodbe je rešil državni zbor. Pogodbe z Nemčijo, Švico in Belgijo so bile vsprejete z 254 glasovi proti 42. Glede italijanske pogodbe se je zavrgel predlog manjšine, da se pogodba vrne vladi, da se z nova pogaja z italijansko vlado, s 211 proti 88 glasovom in potem se je tudi ta pogodba potrdila z veliko večino. Za predlog manjšine glasovali so slovenski poslanci: dr. Ferjančič, Pfeifer, Povše, Gregorčič, Alfred Coronini, Nabergoj, Gregorec, Robič in Vošnjak. Proti vsem pogodbam glasovali so Mladočehi in protisemliti.

Davčne reforme. Davčni odsek se je izrekel za Plenerjev predlog, da se odpišejo izredne priklade na dobitkarino najnižje obdačenim obrtnikom. Finančni minister je obljubil, da bodo načrti o reformi davkov do konca druzega meseca izdelani. Želeti bi bilo, da bi se kmalu tudi parlamentarno rešili, da se davki ne bi preenostranski zniževali in zvračali na druge, ki bi jih ravno tako težko plačevali. Vsekako je treba davke tako prestrojiti, da bodo bogatini več plačevali, da se mali kmetje in obrtniki razbremene. V jeseni pride baje v državnem zboru tudi borzni davek na vrsto. Da bi le pač res bilo!

Deželni zbori sklečejo se v začetku marca, kakor so se dogovorili vlada in načelniki državnozborskih klubov. Nekateri deželni zbori bodo zborovali tudi še po Veliki noči. V tirolskem deželnem zboru bode baje se razpravljal mej drugim zakon ob ustanovi nerazdeljivih kmetskih domov. Dotični zakon bode pa baje veljal le za nemške kraje dežele. Potrebno bi bilo, da bi se taki zakoni sklenili tudi v drugih deželah.

Mladočehi. V klubu je vedno večja razprtija. Skoro polovica klubovih članov se je odločno izjavila proti politiki dr. Gregra in Vašaty-ja. Poslanec Nemec je celo odložil svoj mandat. Bil je prišel v veliko zadrego. Praška trgovska zbornica ga je silila, da glasuje za trgovinske pogodbe, klub se je pa izrekel proti trgovinskim pogodbam. Da si pomaga iz zadrege, se je odpovedal poslanstvu. Mladočeški listi sedaj ne morejo več prikrivati nevspehov mladočeške politike. Da pa jim ni treba priznati, da je napačna pot, po kateri hodijo Mladočehi, zvračajo krivdo na moravske in šleške poslance, ki nečejo hoditi ž njimi. S tem seveda morejo slepiti le nerazsodne svoje čitatelje. Kdor količkaj bolj pomisli, bode spoznal, da bi Mladočehom ne bilo s kakimi trinajstimi moravskimi in šleškimi glasovi dosti pomagano. Mladočehi so s svojo politiko odbacnili od sebe nemške konservativce in Poljake, brez katerih gotovo Čehi ničesa ne dosežejo. Zatorej je jasno, da so neuspehov krivi le Mladočehi sami.

Novi minister. Levičarji neso posebno zadovoljni, če tudi je imenovan jeden njih pristašev ministrom. Nadejali so se, da pride v ministerstvo kak njih vodja, morda Plener, ki postane kmalu duša vsega ministerstva. Grof Kuenburg pa ni mož, ki bi mogel posebno vplivati na druge. Ostal je v zvezi z levičarji, ali baš to bode za levico imelo še slabe posledice. Ministra Falkenhayn in Schönborn sta spoznala, da bi ne bilo pametno, ko bi le nekateri ministri bili v zvezi s svojimi političnimi somišljeniki, drugi pa ne, in sta sklenila, da bodeta zahajala v Hohenwartov klub. Tako je vlada stopila v tesnejšo zvezo s tem klubom. Levičarje to silno jezi. Njih glavno glasilo se neznansko huduje. Seveda stvar je tudi britka. Vsa levica je pričakovala, da odstopijo kmalu Falkenhayn, Schönborn in Pražak, ali sedaj se pa kaže, da ti ministri ostanejo na svojih mestih in še vstopijo v tesno zvezo s svojimi konservativnimi somišljeniki. Tako je levica še daleč od svojega smotra.

Ogersko. Bližajo se volitve za državni zbor. Volilno gibanje je že jako živahno. Slovane in Rumune skušajo stranke s tem zase pridobiti, da jim obetajo narodno jednakopravnost. S tem seveda slepé le ob volitvah, v zbornici se noben Madjar za Slovane zmenil ne bo. Vsekako pa že to kaže, da so Slovani in Rumuni še vedno faktor, s katerim morajo Madjari računati. Daleč so še torej od popolnega uničenja nemadjarskih narodnosti. Obžalovati pa moramo, da se Rumuni, Slovaki in Rusini volitev ne udeleže. Nekaj svojih pristašev bi le spravili v zbor, ko bi hudo agitovali. V državnem zboru bi res nečesa ne dosegli, ali svet bi iz njih govorov vsaj zvedel, da nemadjarske narodnosti neso zadovoljne s sedanjimi razmerami. To bi gotovo nekoliko škodovalo ugledu Madjarov. Sedaj seveda svet misli, da je na Ogerskem vse v najlepšem redu. Kakor je že stara navada na Ogerskem, tako se tudi letos pobijajo pri volilnih shodih. Dosedaj so štiri ubili, več jih pa lahko in težko ranili. To menda tudi zahteva madjarska kultura.

Italija. — Trgovinske pogodbe imajo tudi v italijanski zbornici dosti nasprotnikov. Posebno pa je poslancu Pantanu zoperna pogodba z Avstrijo. Najbolj škodljive zde se mu določbe glede carine od prediva in konoplje. Viditi je torej iz teh nasprodstev, da se naša vlada ni kar tebi nič meni nič na korist drugim vladam udala glede trgovinskih pogodb, kajti sicer bi ne bilo niti v Nemčiji niti v Italiji ugovorov proti njim.

Srbija in Bolgarija. — V Srbiji živečim Bolgarom prišli so na sled, da snujejo zaroto proti Bolgariji in da nameravajo atentat na kneza Ferdinanda in ministerskega predsednika Stambulova. Nemški, avstrijski in italijanski zastopniki storili so pri srbski vladi zaradi tega že potrebne korake in so zahtevali od srbske vlade, da stvar preišče in skrbi za mir. Korak omenjenih velevlasti ne bo brez vspeha, kajti Srbija bo sedaj strožje pazila na bolgarske emigrante, posebno ker ji ni nič na tem, da se bolgarska vlada spremeni in se tudi boji odločnega postopanja omenjenih velevlastij.

Nemčija. — Nemški državni zbor je pretečeni teden sklenil po dolgi debati, da se državno-zborskim poslancem dovolijo dijete. Posebnega pomena je ta sklep za nižje stanove, katerim se bode zanaprej tudi izplačalo poganjati se za državnozborske mandate. — Deželni zbor pruski pričel je svoje delovanje pretečeni teden. Mesto cesarja otvoril ga je grof Caprivi in je bral prestolni govor, iz katerega je posneti, da so državne finance manj ugodne nego l. 1890/91. Mej drugimi vladnimi predlogami predložil se je zboru načrt zakona za versko šolo, kateri bo najbrže tudi vsprejet.

Mej Francijo in Bolgarijo je prepir zaradi iztiranja francoskega dopisnika Chadourna iz Bolgarije po poročilih nekaterih listov poravnan. Turčija, ki je pri tej stvari posredovala je bolgarski vladi v tej zadevi izrekla grajo, ker je brez vednosti francoskega zastopnika iztirala Chadourna in Stambulov se je v imenu bolgarske vlade izrazil, da mu je žal na tem formalnem pregrešku, francoska vlada pa ne zahteva dovoljenja, da bi se Chadourne smel nazaj v Bolgarijo vrniti. Odjenjali ste torej obe vladi s svojimi zahtevami in so poravnali z lepa.

*

Anglija. — Na Angleškem umrl je te dni princ Albert Viktor, vojvoda Clarence, sin princa Waleskega, v 29 letu svoje starosti in sicer vsled influence na plučnici. Nadobudni princ odmenjen je bil za prestolonaslednika in se je še-le pred par meseci zaročil z princezinjo Mary de Teck. Naslednik mu bo njegov mlajši brat Jurij, od katerega se pa ne obeta toliko, kajti ta je bolj lahkoživen in manj popularen nego umrli mu brat. — Umrl je vsled influence tudi kardinal Henry Eduard Manning, primas katoliške cerkve na Angleškem, v 84 letu svoje starosti. Pokojnik je kot duhovnik anglikanske državne cerkve še-le leta 1850 prestopil v katoliško cerkev, se je posebno zanimal za revnejšo prebivalstvo in je bil velik prijatelj delavcev.

Perzija. — V Perziji nastala je ustaja. S prva bilo je prebivalstvo le proti Angležem zaradi tobačnega monopola, sedaj je pa vstaja že splošna in preganjajo se že vsi kristijani. Po Teheranu žuga se z oklici, da bo vsakdo umorjen, kdor bo le v kaki kupčiji z Angleži. Vstaja ima namen vreči velikega vezirja. Vlada je preslaba ustaviti se vstašem in narediti mir.

Francija. — Floquet voljen je bil zopet predsednikom francoske zbornice, ni pa dobil take večine' kakor poprej kedaj. — Papež odposlal je pariškemu kardinalu in nadškofu pismo, v katerem navaja dolžnosti, katere imajo francoski katoliki spolnovati pri sedanjih francoskih razmerah. Papež svari vse katolike, da se zdrže vsakega političnega boja, kateri bi imel kako vznemirjenje provzročiti in zahteva od njih, da varujejo verske pravice in koristi ustavnim potom.

Obrtnija.

Dragoceni lesovi.

(Dalje.)

Francoski les, gvajakov les, boko-les raste v osrednji Ameriki. Barve je zelenkastorujave ali črnorujave s podolžnimi rumenimi ali pa črnimi progami. Belina je rumenkasta. Gvajakov les je jako težek, smolnat, silno gost in trd, kakor kovina, krhek je tako, da ga je res težko obdelovati. Klati se ne da, kakor sploh večina trdih lesov. Rabi za stvari, ki zahtevajo veliko trpežnost, na pr. za kroglje na kegliščih, za valje, za škripce, za kladiva itd. Mizarji ga za svoje izdelke le tedaj čislajo, ako ima veliko rumenih marog v sebi. — Botaniško ime drevesoma, od katerih izvira gvajakov les, je Guajacum officinale in G. arabicum.

Rožni les se zovejo krasni lesovi, ki rasto v raznih delih zemlje. Jedna vrsta prihaja iz Vzhodnje Indije ter je baje les nekega slaka z imenom Rhodariza scoparia. Rožni les je trd, gost in težak, rumenkaste barve s krasnimi, kakor roža rudečimi ali pa vsaj rujavo-rudečimi marogami. Diši tudi po rožah. Druge vrste pridejo k nam z Antilskih otokov, a nemajo vonja po rožah, če tudi so vnanje čisto jednaki s prvimi. Iz Afrike prodajajo tretjo vrsto rožnega lesa, ki se tudi glede vonja ne more meriti z lesom iz Vzhodnje Indije. Rožni les rabijo za male mizarske izdelke, za vložene okraske (Einlegearbeiten, Intarsien), za strugarske malenkosti, za loke pri goslih itd.

Kraljevi les je doma v Južni Ameriki in se odlikuje s posebno krasoto. Barve je temno-vijolčaste in temno-rujave s svetlimi ali rudečkastimi podolžnimi progami; jako je gost in trd, težak in trpežen. Mizarji in strugarji ga zelo čislajo. Drevo, od katerega izvira, je nam še neznano. Nekaterniki pravijo, da je Ebenum creticum.

Santelov les ima svoje domovje v Vzhodnji Indiji. Rudeče vrste prihajajo od santelovega drevesa (Pterocarpus santalinus), rumene pa od Santalum album. Santelov les je z večine temno-rudeč, trd in težak, a jako luknjičav. Rumene vrste imajo poseben aromatičen duh. S pomočjo etra izpirajo iz tega lesa neko barvilo, santalin imenovan, ki je rudeče kot kri, kakor opeka, temno-rujavo, temno-vijoličasto, okrasto-rumeno, vinsko-rumeno — če mu pridevamo potrebnih primešanin. To barvilo rabi barvarjem in tudi pri izdelovanji lakov.

Svilni les, atlasni les dobivamo od dveh dreves, rastočih na Gujani in na Antilih (Ferolia guyanensis in F. variegata). Barve je svitlo-rumene, gost, trd in jako fin. Letnice ima zelo ozke, zrcala prav mala. Ko je oglajen, se sveti kakor svila ali kakor atlas — od tod ime. Mizarji ga čislajo za lepe izdelke.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Gumiranje etiket za steklenice. Papirnate etikete moremo sami gumirati z nastopnim izvrstnim lepilom: 5 delov dobrega lima se v 18—20 delih vode namaka eden dan, potem se lim skuha in vanj pridene 9 delov belega kandisa in 3 dele arabske gume, To zmes namažemo gorko na papir. Drži se dolgo ter se ne lomi in ne grbanči; posušene, druga na drugo položene etikete se ne sprijemljejo. Na steklu se izvrstno drže. Za etikete, namenjene steklenicam za soda-vodo, je pa najboljši lepilo od rženove moke in lima, kateremu pridenemo po kuhanji na eden kilogram 10 gramov lanenega firneža in 10 gramov terpentina. To lepilo drži neomejeni čas tudi v mokrih kletih.

Trpežnost impregniranega lesa. Znano je, da napojen ali impregniran les dokaj več let ostane v zemlji nespremenjen, nego navadni lesovi. Po poskusih katere so napravile železnice s svojimi pragovi (Schweller), trajajo različni lesovi, napojeni z nastopnimi namakami.

hrast s cinkovim kloridom napojen	do	25 let,
borovec s „ „ „	„	22 „
bukev „ „ „ napojena	„	15 „
Hrast „ kreosotom napojen	„	19 „
bukev „ „ napojena	„	18 „
borovec z bakrenim vitrijolom napojen	„	16 „
smreka „ „ „ napojena	„	9·5 let.

Ako ni les napojen, traja v zemlji:

hrast k večjemu	12—13	let,
borovec k „	10—11	„
bukev „ „	4— 5	„
smereka k „	4— 5	„

Iz debla — tiskan časnik. Koliko časa treba, da naredimo iz debla tiskan časnik? Na to odgovarja lastnik nekega ameriškega lista tako le: Tri ure časa se potrebuje, da drevo posekamo, razkoljemo in v papirnico pripeljemo. V papirnici zmeljejo les v 12 urah v papirno maso, iz katere narede v teku 5 ur dovršen papir. Predno pride papir v tiskarno, preteče $1^1/_2$ ure in pol ure še mine, da začno nanj tiskati. V 10 minutah je potem list dotiskan. Odkar je torej drevo še stalo in rastlo, preteklo je samo 22 ur in 10 minut, da je iz njega nastal tiskan časnik.

Rujà na železu, ki stoji na prostem, se odpravi, ako namažemo dotični predmet 5 do 6 krat s petrolejem v prestankih po pol ure, poprej pa železo vselej dobro z usnjem zbrišemo. Ako se na ta način rujà ne prežene, treba vporabiti bolj energična sredstva. Vzame se jeden del prusko-kislega kalija (blausaures kali), ki se raztopi v dveh delih vode. S to raztopino namažemo rujasto železo, konečno pa ga pokrijemo s testom, sestoječim iz 1 dela prusko-kislega kalija, 1 dela tolščnega mila (Fettseife), 2 delov krede in toliko vode, da nastane precej trdo testo. Ko je ta masa nekaj časa pokrivala železo, zgine vsa rujà.

Največji samotežnik ali žrjav (Krahn) v Evropi so postavili v Hamburgu. Žrjav vzdigne 3000 centov, to je tovor, katerega nosi 15 železniških vagonov. Napravila ga je znana tovarna Kruppova v Essenu.

Kmetijstvo.

O povlačevanji travnikov z brano.

Povlačevanje travnikov z brano je gospodarsko opravilo, katerega nikdar ne moremo dovolj živo priporočati. To opravilo ima mnogo dobrih stranij. Prvič poravna brana vse krtine, katere moramo drugače poravnati z grabljami; drugič potrga brana ves mah; tretjič raztrga rastlinam korenine, vsled česar se bolj razrastejo spomladi, in četrtič zrahlja brana travniku tla, katera treba tak isto obdelovati ravno tako, kakor njivo.

Travniške rastline hočejo, da dobro uspevajo, kakor poljske rastline, zraka, toplote in vlage. Zrak ima v sebi mnogo redilnih snovij, prihaja pa k koreninam le tedaj, če je zemlja luknjičava, to je zrahljana. Toplota je potrebna za vsako življenje, zemlja se pa tem bolj zgreje, kolikor hitreje izpuhti nepotrebna voda iz nje. Vlaga je zemlji zato potrebna, da se raztopé redilne snovi. Trda travniška tla ostanejo dolgo časa mokra in mrzla, a kadar se posuše, postanejo pa le težko zopet vlažna. Na povlečenih travniških tleh je pa drugače, ker si morejo zrahljana tla vsak čas okoristiti zračne vlage.

Zrak, toplota in vlaga pa morejo vplivati skupno tudi prav dobro na travnik, če imajo dohod v tla, ker največ pomorejo, da razpadejo rudnine in da se raztope rudninske redilne snovi.

Kar uči teorija o tej reči, potrjuje tudi izkušnja.

Na kmetijski šoli v Wormsu pokazali so praktični poskusi to le:

Odbrali so štiri enake dele travnika, od katerih so dva povlekli in tudi dva pognojili.

	Pridelek	troški	
1. Parcela, nič povlečena in nič pognojena	377 kgr.	— gld.	— kr.
2. parcela, nič povlečena in pognojena	833 „	6 „	— „
3. parcela, povlečena in nič pognojena	700 „	1 „	20 „
4. parcela, povlečena in pognojena	1563 „	7 „	20 „

Številke govore jasno, ni jim treba dajati pojasnila. Enake uspehe so gospodarji dosegli sicer tudi že na Slovenskem.

Povlačevati pa moramo ob pravem času, to je tedaj, kadar so travniška tla konec zime toliko mehka, da se morejo klini od brane v zemljo zadirati. Povlečeni travnik mora dobro razpraskan biti na vse strani, kar ni z navadno našo brano mogoče. Naredili so posebne travniške brane, ki so dosti težke ter sestavljene iz mnogih majhnih železnih členov. Taka brana povleče ravno tako dobro tudi neravna tla. S parom konj moremo na dan povleči 6 oral travnika, torej zadostuje ena brana vsej vasi, če treba, tudi vsemu okraju. Travniška brana je največkrat za posameznika predraga, zato naj si jo omislijo gospodarji po zadrugi.

Poučni in zabavni del.

Galilej.

(Dalje.)

V Padovi je bilo zanj jako ugodno. Predaval je o raznih matematičnih, mehaničnih in zvezdoznanskih vednostih. Njegovo ime je bilo že tako zaslovelo, da so ga prihajali poslušat iz vse Evrope in je včasih imel nad 2000 slušateljev. Poslušale so ga celo najvišje osebe, ki so se izobraževale na vseučilišči. V tem času je tudi nadaljeval svoja znanstvena preiskovanja. Preobširno bi bilo, ko bi mi hoteli vse navesti, s čim je vse znanost obogatel. Izumel je neko tehnico za tehtanje kovinskih zmesi, nekak toplomer; zasledil, da telesa, ki se vržejo, napravijo parabolično pot, popolnil je poznanje o gibanju teles na poševnih ploskvah in o nihalih, pisal je razna dela o mehaniki in utrdbah, sestavljal razne stroje za beneško republiko. Izumil je neko proporcijonalno šestilo, o katerem je spisal razpravo. To iznajdbo hotel si je prisvojiti neki Baltazar Capra iz Milana, ki je v ta namen malo predelal razpravo, ki jo je spisal Galilej o tej stvari. Poslednji mu je pa v novem spisu dokazal, da on še tega šestila ne pozna, kar je vzbudilo mnogo smeha.

Galilej je bil že v tej dobi goreč privrženec Kopernikovega nauka, da se zemlja vrti in hkratu kroži okrog solnca. To se da posneti iz dopisovanja njegovega s Keplerjem. Kepler ga je nagovarjal, da bi priobčil v kakem delu svoje nazore o sestavi sveta, ali Galilej je bil dolgo previden, dobro vedoč, kak hrup bi to napravilo mej privrženci Aristotelove filozofije. Ko se je 1604. leta prikazala nova zvezda na nebu, je Galilej javno jel kritikovati Aristotelov nauk o nepremenljivosti neba, kar je prouzročilo silen hrup.

V tem času je middelburški optik Ivan Lippershcey izumel daljnogled. Galileju je o tej iznajdbi pisal njegov bivši učenec Ivan Badovere. Hitro je sam sestavil daljnogled za opazovanje zvezd, tako da moremo Galileja imenovati za prvega izumitelja teleskopa. Ta njegova iznajdba

je posebno v Benetkah vzbudila veliko iznenadenje. Beneška gospoda ga je povabila v Benetke, da jim pokaže nov instrument. Spoznali so precej, da je velike praktične važnosti, ker se ž njim lahko zagledajo ladije na daljnem morjih, kateri sicer ne moč opaziti. Senat, ki je že poprej pokazal, da zna ceniti delo Galilejevo, kajti povišal mu je že bil plačo od 72 cekinov (180 gld.) na 200 cekinov, mu jo je sedaj povišal na 400 cekinov. Sedaj je z večjo marljivostjo poprijel se Galilej astronomičnih preiskav. S svojim instrumentom je kmalu zasledil Jupiterjeve lune in razkril, da je Jupiter središče cele sisteme svetov. Na luni je opazil gorovja, rimska cesta se mu je pokazala sestavljena iz mnogih zvezd. Nasprotniki so se kmalu jeli oglašati, sprva nekoliko bolj boječi, ker so se bali njegovega ostrega peresa, potem pa vedno pogumneje.

Galilej je videl, da za predavanje potrebuje preveč časa in je zatorej želel mirnejo službe, kjer bi se mogel pečati samo s preiskovanji. Tako službo mu je ponudil toskanski dvor. Imenoval ga je prvim matematikom vseučilišča v Pizi in prvim filozofom velikega vojvode. Plače so mu dali 1000 skudov, ali zahtevali pa od njega niso niti da bi predaval. Sedaj je učenjak lahko še z večjim uspehom nadaljeval svoje delovanje. Z opazovanji ob grdem in mrzlem vremenu po noči si je bil nakopal hud protin. Veliki vojvoda mu je dovolil, da sme bivati na njegovih gradovih, Galilej je pa vender bival največ na gradu Filipa Salviatija, kjer je zboljševal svoj teleskop. Ta čas je bil zasledil pege na solncu, kar ga je zamotalo v hudo polemiko z učenim jezuvitom Scheinerjem, kar je bilo zanj pozneje vsodepolno. Galilej je vedel, da se njegove iznajdbe ne strinjajo z nazori tedanjega časa in je zatorej šel v Rim, da se o tej stvari posvetuje s cerkvenimi oblastvi, da se mu od te strani ne bode bati nasprotovanja. Papež Urban ga je jako prijazno vsprejel in „Academia dei Sincei“ ga je imenovala svojim članom. Njegovi nasprotniki bi ga pa vender bili kmalu potem spravili v velike zadrege. Jeli so ga dolžiti, da je v zvezi z dr. Cremoninijem, ki je bil zatožen zaradi tega, ker je trdil, da ni Boga. Pokazalo se je pa, da so Galileja po krivem dolžili.

Ker mu z znanostjo nasprotniki niso mogli do živega, jeli so ga črniti za nasprotnika svete cerkve. Najprej je menih Sizy mu jel očitati, da nauk njegov nasprotuje Svetemu pismu. Cerkvene oblasti se pa niso dale že zapeljati, da bi kaj storile proti Galileju. Vseučilišče v Pizimu je pa jelo z vso odločnostjo nasprotovati. Profesor fizike Boscalia je Galilejev nauk o dvojnem gibanji zemlje proglasil za neumnost. Galilejevemu učencu Castelliju niso pustili predavati na tem vseučilišči. Castelli je vse spletke naznanil Galileju in poslednji mu je v pismu dokazoval, da dvojno gibanje zemlje ne nasprotuje svetemu pismu. Castelli je to pismo objavil, dasi ni bilo namenjeno za javnost. Galilejevi nasprotniki so pa hitro porabili to pismo za orožje proti njemu.

(Konec sledi.)

Novice.

† **Nadvojvoda Karol Salvator.** Presvitlo vladarsko hišo in ž njo gotovo vse avstrijske narode zadel je zopet bridek udarec, umrl je namreč vsled influence na plučnici dne 18. t. m. popoludne Nj. c. in kr. visokost gospod nadvojvoda Karol Salvator oče nadvojvode Franca Salvatorja, soproga nadvojvodinje Marije Valerije hčere našega presvitlega cesarja. Nadvojvoda Karol Salvator rodil se je 30. aprila 1839 v Florenci kot sin nadvojvode Leopolda II. Dne 19. septembra 1861 zaročil se je z nadvojvodinjo Marijo Imaculato Klementino hčerjo kralja obeh Sicilij. Leta 1859 vdeležil se je kot ritmojster vojske na Laškem, bil potem leta 1860 imenovan imajiteljem pešpolka št. 77., l. 1876. generalnim-majorjem, l. 1886. pa podmaršalom. Pokojnik bil je tudi imejitelj več visokih redov. Pogreb je danes popoludne.

— **Osobne vesti.** Kranjski deželni odbor imenoval je g. dr. Morica Neuberger-ja okrožnim zdravnikom v Loži. — Mesto okr. glavarja g. Ludovika marquisa Gozanija imenovan je vladnim komisarjem pri trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani deželne vlade svetnik g dr. Reinhold Rüling pl. Rüdingen. — G. dr. Alojzij Brenčič odpre početkom meseca februvarija svojo odvetniško pisarno v Celji.

— **Odlikovanje.** Vladnemu svetniku in profesorju dr. Alojziju Valenti podelil je presvitli cesar plemstvo.

— **Iz c. kr. mestnega šolskega svéta.** O seji c. kr. mestn. šolsk. svéta ljubljanskega z dné 16. januvarija letos smo prejeli nastopno poročilo: Na znanje se vzemo stvari, ki so se rešile od zadnje seje kurentnim potem. Reši se več prošenj zaradi oproščenja od plačevanja ukovine. Gledé popolnitve dveh stalnih na novo ustanovljenih katehetskih služeb na mestnih ljudskih šolah gre predlog na visoki c. kr. deželni šolski svet. Ponavljavni tečaj na jednorazrednici na Barji za letos izostane. Prošnja voditeljstva I. mestne petrazredne deške ljudske šole glede podpore za stalno razstavo učil, in pa prošnja voditeljstva jednorazrednice na Barji za napravo šolskega vrta, izročita se mestnemu magistratu s toplim priporočilom, da mestna občina dovoli potrebne doneske. Sklene se opozoriti odločilne kroge na načrt mesta ljubljanskega in pa na zemljevid okolice Ljubljanske kot važni učili, za pospeševanje nazornega nauka v zemljepisji. Priprave za letošnjo prvo okrajno učiteljsko konferencijo nemških ljudskih šol ljubljanskih se prepusté c. kr. krajnemu šolskemu nadzorniku prof. Jul. Wallnerju, ker še ni stalnega odseka za to. Končno se je sklepalo o neki vlogi tukajšnjega „Konservativnega obrtnega društva“, tičoči se odprave šolskega poučevanja rokodelskih učencev ob večernih urah.

— **Naša društva.** Slovensko društvo je imelo dne 27. decembra 1891. leta. v Čitalnici svoj drugi občni zbor, katerega se je udeležilo blizo 40 društvenikov. Po primernem pozdravu in ugovoru predsednika notarja Gogole prečita tajnik dr. Triller svoje skrbno in temeljito sestavljeno poročilo o odborovem in društvenem delovanji v prvem letu njegovega obstanka, pojasni uzrok osnovanju društva, razpravlja društvene shode in pojave napram volitvam, državno- in deželno-zborskim ter občinskim, utemeljuje spremembo v nazivanji stranke, govori o društvenega glasila zgodovine o številu društvenikov po Ljubljani in na deželi skupaj 554, ter se spominja konečno društvenega odbornika, pokojnega Kotnika ml., ki je volil društvu 500 gld. — Poročilo se pohvalno in brez ugovora odobri. — Blagajnik dr.

Fr. Štor poroča o denarnem stanji. Društvo je imelo v prvem letu z vštetim volilom Kotnikovim 1162 gld. 98 kr. dohodkov in 701 gld. 48 kr. stroškov, torej 461 gld. 50 kr. prebitka, ki je plodonosno naložen v mestni hranilnici. Premoženja ima društvo 700 gld. Stanje se bo zboljšalo, ko bodo poplačane zaostale udnine in naročnine na list. Poročilo se odobri in kot presojevalca računov se izvolita člana Fr. Krsnik in A. Vrhunc. V odbor so bili izvoljeni: Kot predsednik: J. Gogola; kot tukajšnji odborniki: dr. K. vitez Bleiweiss, dr. Fr. Štor, Fr. Trček, dr. K. Triller, dr. J. Tavčar in J. Žitnik (v ožji volitvi), kot unanji: V. Globočnik, H. Kavčič in dr. J. Mencinger; kot namestnika: P. Kajzel in J. Lavrenčič. Predsednik se zahvali za izvolitev, ki jo sprejme. in zaključi zborovanje, ker se nihče ne oglasi zaradi kacega posameznega predloga ali nasveta.

— **Proslavljenje** č. g. profes. Iv. Gnjezde, predsed. društvu kat. rokodelskih pomočnikov v Ljubljani, z zlatim zaslužnim križcem s krono vršilo se je v nedeljo dne 17. t. m. ob 5. uri popoludne v dvorani hiše društva kat. rokodelskih pomočnikov. Slavnosti udeležilo se je lepo število dostojanstvenikov in druge odlične gospode. Prevzv. knezoškof g. dr. Missia je slavljenca ogovoril in mu pripel križec, na to pa se je slavljenec zahvalil in zaklical trikratni „Slava“ na presvitlega cesarja, kateremu klicu so navzoči navdušeno pritrjevali. Potem bila je prosta zabava v spodnjih društvenih prostorih, s čimur se je lepa slavnost zaključila.

— **Umrl** je dne 17. t. m. g. A. Perdan, c. kr. živinozdravnik za okolico ljubljansko.

— **Bolniška blagajnica mojstrov v Ljubljani** ima svoj občni zbor dne 24. januvarija ob 11. uri dopoludne v magistratni dvorani.

— **Kranjsko društvo za varstvo lova** doletela je velika čast. Nj. ces. Visokost gospod nadvojvoda Franc Ferdinand blagovolil je namreč prevzeti pokroviteljstvo tega društva.

— **Društvo tiskarjev kamenopiscev in kamenotiskarjev na Kranjskem** štelo je pretečeno leto 71 članov. Skupnega premoženja ima društvo 14.513 gld. 6 kr. Minolo leto izdalo se je v podporo obolelim članom 277 gld.

— **Zadruga čevljarskih mojstrov v Ljubljani** ima svoj zadružni zbor v nedeljo dne 24. januvarija t. l. ob $^1/_2$ 2 uri popoludne v mestni dvorani.

— **Nova železnica.** Ob cesti z Opčine preko Sežane in Vipave do Ajdovščine nameravajo graditi ozkotirno parno železnico. Trgovinsko ministerstvo dovolilo je Aleksandru Vigolliju v Trstu, da sme pričeti v ta namen tehnična pripravljalna dela.

— **Utopljenec.** Dne 18. t. m. potegnili so pri mesarskem mostu iz Ljubljanice 81letnega Janeza Grablovca iz Trnovega. Moža pogrešali so že kakih pet tednov in mnenje je, da je nesrečnež najbrže v Ljubljanico padel in tako utonil. Truplo utopljenčevo vjeto je bilo mej mostnimi stogami ter je bilo že močno razjedeno.

— **Pri deželnem sodišču** v Ljubljani ustanovljena so vsled najvišega sklepa z dne 27. decembra 1891 tri nova mesta kaznilničnih paznikov. Zanaprej bode torej 8 paznikov.

— **Nova lekarna v Ljubljani.** C. kr. deželna vlada dovolila je mestnemu magistratu ustanovitev šeste lekarne v Ljubljani. Prepotrebna lekarna nastanjena bo ali na Poljanah ali pa na Sv. Petra predmestji.

— **Sokolska društva** nameravajo mesto klobukov kot pokrivalo vpeljati zopet čepice. Dolenjski Sokol je to že sklenil pri svojem občnem zboru, ljubljanski pa se je principijelno tudi za to že izrekel in je sklenil poizvedeti le še mnenja drugih sokolskih društev o tej zadevi.

— **Novo bralno društvo.** V Mirni na Goriškem osnovali so bralno društro.

— **Nova knjiga za vinorejce.** Po naročilu deželnega odbora kranjskega spisal oziroma popolnil je Rihard Dolenec vodja deželne vinarske šole na Grmu knjižico, ki daje nauk vinorejcu, kako zasajati vinograde z ameriškimi trtami, da jih trtna uš ne more uničiti. Knjižica, ki ima tudi več slik se toplo priporoča vinorejcem.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** so pristopili kot pokrovitelji gg. mariborski bogoslovci. — Z upom in nado gleda na vrle gg. darovatelje cerkev, država in domovina; blago njihovo zanimanje za našo družbo, ki jej je namen, izobraževati mladino na versko-narodni podlagi, kaže nam, da se je pridružil zelenim listom upanja rudeč cvet naudušenosti in lep sad požrtvovalnosti za narodne namene. Slava gg. darovateljem! Z Božjo pomočjo le vrlo naprej! Kot prvi dar iz Litijske doline v novem letu 1892. smo prejeli nekatere knjige nabožnega zadržaja od g. Terezije Svetec, več knjig družbe sv. Mohorja od g. Urše Koprivnikar. nekaj knjig leposlovnega obsega od g. Karola Matajca in jeden letnik „Kmetovalca“ s prilogo „Vrtnar“, ki ga je daroval g. Lovro Tura. — Po občnem zboru slavnega „delavskega bralnega društva“ v Idriji je nabral društvenik g. Fr. Krattner za našo družbo 6 gld. 20 kr. — Iz teh rok, ki si pod svežim vzduhom, pod zemljo služijo svoj trdi kruh. nas ne samo razveselé, gineje nas celo taki domorodni darovi. — Družbe so se zadnje dni še spominjali: Slovenec bivajoč v Londonu, ki ji je poslal 10 gld; g. Alojzij Pečnik, ki je nabral o priliki izleta pevcev „Slovenskega bralnega društva kranjskega“ v Radovljico pri kranjskih in radovljiških rodoljubih 10 gld.; Tržičan s 7 gld.; gg. kandidatje za učiteljsko učno usposobljenost o priliki jesenske skušnje s 6 gld. in g. A. Lavrenčič v Št. Petru na Notranjskem, ki je kot dobitek pri igri daroval 1 gld. 38 kr. — Ko s hvaležnimi čutili objavljamo te veče darove, takisto hvaležne beležimo, da smo prejeli s Krasa 10 kr., prav pravcati dar uboge vdove. — Dalje so kot pokrovitelji pristopili gg. ljubljanski bogoslovci polagajoč na domovinski žrtvenik 100 gld. Mi darove onih domoljubov više cenimo, ki donašajo od svoje neobilnosti tega, česar se zveseljujemo le izjemoma iz hiš premožnjakov. Mi celo najviše cenimo dar. ki ga donaša mladina, na kojo gleda cerkev, država in narod skrbnim očesom. — Uprav zato nam je pokroviteljina te naše upapolne mladine v srčno zadostilo in ponos. Naš napor je slovenska šola slovenskim otrokom., — naši nepremični ideali pa: Bog, cesar, domovina. — In v tem znamenji torej živeli darovalci!

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **„Narodni dom“ v Mariboru.** Mariborski Slovenci nameravajo graditi „Narodni dom.“ Ondotna posojilnica kupila je v ta namen že stavbeni prostor.

— **Slovensko akademično društvo „Slovenija“ na Dunaji** priredi dne 8. februvarija t. l. v dvorani „Goldenes Kreuz“ veliko slavnost v spomin nepozabnemu očetu Slovencev dr. Janezu Bleiweissu vitezu Trsteniškemu. Čist dohodek slavnosti namenjen je „Podpornemu društvu za slovenske visokošolce“.

— **Slovensko-nemški Wolfov slovar** je dogotovljen in se prične lahko takoj tiskati. To jako zaželeno in prepotrebno delo obsezalo bode okoli 80.000 besed.

— **Šolstvo.** Začetkom letošnjega šolskega leta se je vpisalo v gimnazije na Češkem 15.606, v Galiciji 12826, v Nižji Avstriji 7947, na Moravskem 5525, na Tirolskem 2308, na Štajerskem 2214, na Primorskem 1659, v Bukovini 1509, v Zgornji Avstriji 1356, v Šleziji 1355, na Kranjskem 1326, na Koroškem 801, v Dalmaciji 788 in na Solnograškem 456 — vsega skupaj 55.676 dijakov.

— **Nov slovensk šaljiv list.** Z novim letom jel je izhajati nov šaljiv list „Pavliha.“ Vsebina prve številke je

prav zabavna in kot jedini slovenski list te vrste se občinstvu toplo priporoča. „Pavliha“ izhajal bo vsakega 15. in 30. v mesecu in stane na leto 4 gld. Uredništvo in opravništvo lista je v Ljubljani, Krakovski nasip št. 18, izdajatelj in pa odgovorni urednik mu je g. Šimen Jak. List je ilustrovan in se tiska v Dolenčevi tiskarni v Trstu.

— **«Slovjanskoje Obozrenje»**, imenoval se bode list, ki začne izhajati vsak mesec v Varšavi v zvezkih po 8 do 10 tiskanih pol. Urednik mu bode vseučiliščni profesor Budilovič. List se bode pečal s samo slovanskimi vprašanji. Prinašal bode politične, zgodovinske in narodopisne sestavke, polega tega pa prinašal prevode raznih slovanskih leposlovnih del. Glavni namen listu bode seznaniti Ruse z zapadnimi Slovani. Ker je profesor Budilovič jako učen mož in posebno dobro pozna jugoslovanske razmere, je pričakovati, da bode list popolnoma ustrezal svoji nalogi. Na ta list opozarjamo tudi Slovence, kateri se zanimajo za druge Slovane in so vešči ruskega jezika.

— **Slavjanskija Izvestija,** časopis, ki je izhajal enkrat na teden v Peterburgu in je zastopal vseslovansko idejo, prenehal je z novim letom izhajati.

— **Namesto „Amerikanskega Slovenca“** začel bo menda v Ameriki izhajati drug slovenski list, V ta namen snujejo ondotni slovenski duhovniki posebno društvo.

— **Velik požar.** V Liverpolu uničil je požar 7 nadstropni magacin, v katerem je bilo 3800 bal pavole spravljene.

— **Statistika o samomorih.** Neki statistikar je izračunal, da znaša število samomorov na leto 180.000. Statistikar tudi konstatuje, da se samomori bolj množe, čim bolj se svet civilizuje in da se najmanj samomorov dogodi pri prebivalcih, ki stanujejo po pogorskih in močvirnatih krajih, največ pa se zvrši samomorov pri prebivalcih, ki stanujejo po poljanah, skozi katere se pretakajo velike reke. Največ samomorov dogodi se v letu meseca julija, najmanj pa meseca decembra.

— **Zanimiva najdba.** V mestu Trogir v Dalmaciji postavljali so pretečene dni v neki stari hiši novo peč in so našli v zidu kos pergamenta, na katerem je bilo sledeče zapisano: „Meseca januvarija l. 1741 dal sem v ta zid zazidati 1000 zlatih cekinov in dve zlati verižici v vrednosti 800 zlatih rubljev. Kdor bo tako srečen, da najde ta zaklad, zaklati mora 30 jancev, dati tri sode vina in meni v spomin napraviti gostijo. Knez Kolomba Zmajevič.“ To samo na sebi jako zanimivo pismo ima samo to napako, da ni kraj, kjer je ta zaklad zazidan, bolj natanko označen. Pismo provzročilo je lastniku hiše že več nemirnih noči, ker misli na zaklad se pa ne more odločiti, da bi jel hišo podirati.

— **Okradeni šah.** Šah (vladar) teheranski v Aziji ima v jedni svojih prebogato opravljenih sobah tudi predragocen stol naslonjač, ki je iz masivnega zlata in v katerega so vdelani dragi kameni. Pred kratkim stopil je šah v to sobo, pa kar je zagledal, da manjka stolu ene noge in da je iz njega pobranih več dragih kamenov. Okradeno vredno bilo je več tisoč frankov. Razjarjen pokliče svojega sina k sebi ter mu zapove, da mora vse služabnike in sploh vse, ki imajo v hiši kaj opraviti prijeti in gledati na to, da dobi tatu. V slučaji pa, če tatu ne dobiš, zapovedal mu je dalje, posekajo naj se glave onim služabnikom, ki imajo v sobi največ opraviti. Hitro se prične preiskava, ki je bila brez vspeha. Sklenilo se je torej peterim služabnikom glave posekati. Šahovemu sinu so se pa zvesti stari služabniki vender smilili, posebno, ker se jim ni noben pregrešek dokazal in izprosil si je od svojega očeta dovoljenje, da se sme smrtna kazen začasno odložiti in pričel je z nova preiskavo. Pri novi preiskavi začel se mu je zdeti posebno sumljiv 16leten mladenič, ki je jako zmedeno odgovarjal in je bil vrhu tega še po rokah opraskan. Po dolgem naganjanji je mladenič res obstal, da je tatvino doprinesel in sicer sam. Pred par tedni pa je bilo videti letati po teheranskih cestah dva rabeljska hlapca eden z glavo, drugi pa z truplom tatovim, da sta ljudstvu kazala, kako šah kaznuje zločinca, ki se upa dotakniti njegovega premoženja.

Listnica vredništva.

Gosp. Dr. v C. Probkovi zamaški so luknjičavi in propuščajo zrak, če tudi ne veliko, a vender toliko, da se občutljive tvarine pokvarijo ter izpuhté. Položite zamaške za jeden dan v pol litra vode, v kateri ste poprej raztopili 15 *g* dobrega lima ali gelatine in 25 *g* glicerina. Voda naj ima kake 36° R toplote. Taki zamaški so zraku popolnoma neprodirni. (18)

Gosp. A. V. v K. Da velja nekaterim č r n a k a v a za zanesljiv b a r o m e t e r, ste prav pogodili. Treba je takole postopati. Cuker se mora prav lahno spustiti v kavo, da tekočine preveč ne razburkamo, kmalo začno vhajati zračni mehurčeki iz cukra na površino kave. Ako so mehurčeki penasti in se držé v središči skledice, pomenja to stalno lepo vreme; ako se pa mehurčeki drže roba skledice, se bliža deževno vreme. Kedar se pene zbirajo po vsej površini, je vreme nestanovitno, ako pa se naredé mehurčeki le na jednem kraji skledice in sicer blizo roba, pride dež, ki pa ne traja dolgo. (19)

Gosp. M. O. v P. M a s t n e l i s e v žametastih oblekah, ovratnikih itd. najlepše odpravite, ako prerežete čebuljo in ž njo dotično mesto dobro obdrgnete. Neprijetni čebulni duh popolnoma zgine, ko smo dotični kos z gladilom ogladili. (20)

Gosp. A. Š. v K. K n j i g o v e z n i k l e j se naredi, ako 4 dele dobrega lima namočimo v 15 delih vode, potem ogrejemo, da se lepo stopi in 65 delov vrele vode prilijemo. V drugi posodi raztopimo 30 delov skroba (Stärke) v 20 delov mrzle vode, v to pa vlijemo vrelo limovo raztopino počasi in vedno mešaje. (21)

Zadnji mesec

Velika Praška razstavna loterija

Glavni dobitek

100.000 goldinarjev.

Srečke á 1 goldinar priporoča J. C. MAYER. (2—2)

Zadnji mesec

Odgovorni urednik Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.